

ԱՂԵՏՆԵՐԻ ՌԻՍԿԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

Տեղակայված լինելով Ալպի հիմալայան սեյսմիկ գոտում՝ **Հայաստանը** պատմականորեն հակված է եղել երկրաշարժերի: 1988թ-ի վերջին ավերիչ երկրաշարժն ավերեց Սպիտակը՝ հանդիսանալով 25,000 մարդու մահվան և 19,000 մարդու մարմնական վնասվածքների պատճառ, լրջորեն ավերելով 517,000 բնակարան և երկրի հյուսիսային մասերին պատճառելով ԱՄՆ 15-20 միլիարդ դոլարի տնտեսական վնաս: Երկրում հեղեղումները նույնպես լուրջ վնաս են հասցնում: Օրինակ, 2010թ-ի հեղեղման արդյունքում ԱՄՆ 10 մլն դոլարի վնաս հասցվեց: Այնուամենայնիվ, բնական աղետների այս ցանկն ամբողջական չէ, Հայաստանի առջև ծառայած են նաև այլ վտանգներ, ինչպես օրինակ՝ երաշտը, կարկտահարությունը և սողանքները: ՀՀ կառավարությունն ընդունել է աղետների ռիսկի կառավարման կարևորությունը՝ ընդգծելով, որ բնական աղետները վտանգում են երկրի զարգացումը: Այս առումով Համաշխարհային Բանկի խումբն առաջարկում է աջակցել երկրում աղետների դիմակայունության բարձրացմանը՝ մեկնարկելով **Աղետների ռիսկի կառավարման ազգային ծրագիրը**:

ՇՐԱԳՐԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՆԿԱՐԱԳԻՐ: Ֆինանսավորում՝ ԱՄՆ 1.75 մլն դոլար Տևողություն՝ 2.5 տարի՝ սկսած 2015թ-ից:

Հիմնական գործընկերներ՝ ՀՀ տարածքային կառավարման և արտակարգ իրավիճակների նախարարություն, ՀՀ քաղաքաշինության նախարարություն, ՀՀ կրթության և գիտության նախարարություն, ՀՀ ֆինանսների նախարարություն, համապատասխան պետական մարմիններ, Երևանի քաղաքապետարան և ՀՀ այլ մարզեր ու համայնքներ:

Աղետների ռիսկի կառավարման ազգային ծրագրի նպատակն է ավելի զարգացնել աղետների ռիսկին դիմակայունությունը՝ (1) բարելավելով աղետների ռիսկի տեղեկատվությունը, (2) խթանելով աղետների ռիսկի նվազեցումը, (3) ուժեղացնելով աղետներին պատրաստվածությունը և (4) բարելավելով աղետների ֆիսկալ ռիսկերի և ռիսկի ֆինանսավորման տարբերակների ընկալումը:

ԾՐԱԳՐԻ ՆԱԽԱՊԱՏՍՈՒԹՅՈՒՆ

Ծրագիրն իրականացնելու նպատակով Համաշխարհային Բանկի թիմը սերտորեն կհամագործակցի համապատասխան նախարարությունների հետ՝ հինգ բաղադրիչների, այն է՝ ինստիտուցիոնալ ուժեղացման, ռիսկի որոշման, ռիսկի նվազեցման, աղետներին պատրաստվածության և ֆինանսական պաշտպանության իրականացման նպատակով:

Ինստիտուցիոնալ ուժեղացում

Արդյունավետ համագործակցություն ՀՀ-ում պետական գերատեսչությունների շրջանում, որը հույժ կարևոր է աղետների ռիսկի նվազեցման ջանքերի հաջողության ապահովման տեսակետից: Ծրագիրը կաջակցի, որպեսզի Աղետների ռիսկի նվազեցման Հայաստանի Ազգային ռազմավարությունը համապատասխանեցվի 2015թ-ի մարտին ընդունված Աղետների ռիսկի նվազեցման Մենդայի շրջանակին, ինչպես նաև Կայուն զարգացման ՄԱԿ-ի նպատակներին: Համապատասխան շահագրգիռ խմբերի և գործընկերների հետ սեմինար-քննարկումների և հանդիպումների միջոցով Ծրագրի շրջանակներում նաև կմշակվի վերջինիս իրականացման պլանը:

Ռիսկի որոշում

Աղետների ռիսկի կառավարմանն ուղղված առաջին քայլը հանդիսանում է վտանգի և խոցելիության ընկալումը: Ռիսկերի գնահատումը և քանակական վերլուծությունը և բնական աղետների պոտենցիալ ազդեցությունների նախատեսումը կարող է օգնել կառավարություններին՝ տեղեկացված որոշումներ կայացնել և ավելի լավ պատրաստված լինել: Ծրագիրը կօգնի հավաքագրել աղետների ռիսկի վերաբերյալ առկա տեղեկատվությունը և բարելավել աղետների ռիսկի վերաբերյալ գեոտարածական տեղեկատվության համար բաց պլատֆորմը, որը համատեղ կօգտագործվի տարբեր նախարարությունների, պետական գերատեսչությունների և այլոց կողմից: Ի լրումն դրան՝ Ծրագիրը կօժանդակի ազգային սեյսմիկ վտանգի գնահատմանը և սեյսմիկ շրջանացման նոր քարտեզի մշակմանը, որը տեղեկատվություն կտարամղի առ այն, թե շինարարական նորմերում ինչ պոտենցիալ փոփոխություններ են անհրաժեշտ:

Ռիսկի նվազեցում

Աղետների ռիսկի վերաբերյալ տեղեկատվությունը կարող է ծառայել զարգացման տարբեր ռազմավարությունների, պլանների և ծրագրերի համար, որոնք կարող են նվազեցնել ռիսկերը: Սա կարող է իրականացվել առաջանցիկ գործողությունների իրականացման միջոցով՝ նպատակ ունենալով խուսափել նոր ռիսկերի առաջացումից, օրինակ՝ հաշվի առնելով աղետների ռիսկերը քաղաքաշինական գլխավոր հատակագծերում և բարելավելով շինարարական պրակտիկաները և առկա ռիսկերի վերացման նպատակով ներդրումներ իրականացնելու, ինչպես օրինակ՝ հույժ կարևոր ենթակառուցվածքների ուժեղացման միջոցով: Հայաստանի շինարարական նորմերն ընդունվել են 1994թ-ին, և շատ կարևոր է քննության առնել դրանք՝ ելնելով սեյսմիկ վտանգի մասին տեղեկատվությունից: Քաղաքային իշխանությունները կշահեն Ծրագրի շրջանակներում տրամադրվող աջակցությունից՝ աղետների ռիսկի հետ կապված տեղեկատվությունն իրենց զարգացման պլաններում ներառելու արդյունքում:

Ծրագիրը նաև կաջակցի Անվտանգ դպրոցաշինության ազգային ծրագրի իրականացմանը, որի նպատակն է դպրոցներն ավելի դիմակայուն դարձնել բնական միջավայրի հակառակ ազդեցության նկատմամբ, ինչպես նաև այլ երկրների հետ դպրոցների անվտանգության թեմայով գիտելիքների փոխանակման խթանմանը:

Աղետներին պատրաստվածություն

Պատշաճ կերպով պատրաստված լինելը կարևոր է, քանի որ ռիսկերը չեն կարող ամբողջությամբ վերացվել կամ նվազեցվել:

Հայաստանում բարելավվում է արտակարգ իրավիճակներին պատրաստվածության և վերջիններին արձագանքման կարողությունը ազգային մակարդակով: Տեղական մակարդակում լրացուցիչ բարելավումները կարող են էլ ավելի օգնել՝ կենսապահովման պայմանները պաշտպանելու, ինչպես նաև աղետներից վերականգնումն արագացնելու իմաստով: Այլ երկրներում, ինչպես օրինակ՝ Թուրքիայում և Ղրղզստանի Հանրապետությունում ունեցած Համաշխարհային Բանկի փորձը կօգնի այս ուղղությամբ բարելավումներ արձանագրել:

Ֆինանսական պաշտպանություն

Ֆինանսական պաշտպանության նպատակն է ավելացնել ֆինանսական կարողությունները և պատրաստվածությունը՝ պահպանելով ֆիսկալ հաշվեկշիռը՝ նպատակ ունենալով աջակցել Կառավարության, բիզնեսների և տնային տնտեսությունների վրա աղետների հետևանքով առաջացող տնտեսական բեռի նվազեցմանը:

Ծրագիրը կառավարությանը կօգնի ավելի լավ հասկանալ աղետների ֆիսկալ ազդեցությունները՝ գնահատում իրականացնելու միջոցով և կառավարությանը վերլուծություն և աղետների ռիսկի ֆինանսավորման և ապահովագրության նպատակով քաղաքականության այլընտրանքային տարբերակներ կտրամադրի՝ կիրառելով աշխարհի լավագույն փորձը:

ԾՐԱԳՐԻ ԳՈՐԾՆԿԵՐՆԵՐ

Ծրագրի իրականացումը հնարավոր է դարձել *Ճապոնիայի և Համաշխարհային Բանկի «Զարգացող երկրներում աղետների ռիսկի կառավարման ուղղորդման ծրագրի»* (Աղետների նվազեցման և վերականգնման գլոբալ գործիքի (GFDRR) միջոցով) *և այլ դոնորների աջակցության շնորհիվ*: Վերջինիս շրջանակներում նաև սերտ համագործակցություն կլինի զարգացման այլ գործընկերների, ինչպես օրինակ՝ Հայաստանում գործող ՄԱԿ-ի գործակալությունների, Միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների, երկկողմ գործակալությունների, քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունների հետ:

Թիմի ղեկավար

Կո Տակետուչի, Աղետների ռիսկի կառավարման մասնագետ

Կոնտակտային անձ՝

Նոռա Միրզոյան

Համաշխարհային Բանկի Հայաստանի գրասենյակ